Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Citation: Holberg, Ludvig: ”Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret”, i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F.J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 241. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-holberg10-shoot-idm140342680290912.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

LIBR. III. EPIGRAMM. 105

Contra hominum gustus pravos cum vociferaris,
Natura, ignoras, qvàm sapienter agit etc.

Til * *

Du raaber, kiære Ven! ideligen mod Menneskets fordervede Smag; men lader derved see, at du ikke forstaaer, hvor viseligen Naturen haver ordineret alting. Mange Ting, som udi Skabningen synes mest ufuldkomne, befindes 242
ved nøje Eftertanke at føre mest Nytte med sig. Jeg haver ved en anden Leilighed viset, at Verden kunde ikke bestaae, hvis blant Mennesker var ikke et tilstrækkeligt Forraad paa Narre, item at den Blanding af viise Mennesker og Daarer haver en fortreffelig Virkning udi Societeter. Dette, som du her laster, er af samme Beskaffenhed. Den fordervede Smag, som du støder dig over, foraarsager, at intet bliver unyttigt i Verden. Derved befodres fortreffeligen Handel og Vandel, og foraarsages, at intet som findes udi en Kræmers eller Kiøbmands Boed bliver liggende: thi, saasom een finder Smag udi det som er suurt, en anden i det som er sødt; een udi det som er bittert, en anden udi det som er salt; een udi det som er raadent, en anden udi det som er friskt; saa bliver alting solt, og en Kræmer, som haver god Forraad paa alle deslige Species, trues med ingen Banqueroute. Man siger for et Ordsprog: Hvis ingen Narrehoveder vare, blev ingen Narrehætter solte. Hvis Menneskets Smag var ikke forderved, vilde utallige Mennesker, som føde Kone og Børn ved deres Skrifter, og have deres ærlige Udkomst derved, bringes til Bettelstaven. Samme fordervede Smag haver den ypperlige Virkning, at Volusi Annales blive solte saavel som Ciceronis Skrifter, og at ingen Boghandler er bange for, at hans Boglade skal blive til Maculatur; hvilket dog ufeilbarligen vilde skee, hvis den gode Smag, som du raaber saa meget paa, alleene regierede. Tænk engang, hvorledes det vilde gaae med din egen kiære Svoger, som i saa mange Aar haver næret sig saa reputeerligen ved sin Poesie. Han vilde ved den fordervede Smags Ophørelse af en kroned Poet blive forvandled til en Stoderfoged: han vilde klaae sig bag Øret og raabe: O tempora! O mores! naar han saae sit frugtbare Arbeide paa eengang at ophøre; naar han merkede, sine poetiske Skrifter alleene at blive solte efter Vægten og at bruges til Kræmerhuse. Du seer heraf, hvor ilde grundet dine Klagemaal ere, og hvad Uheld den Reformation, som du saa inderligen ønsker, vilde føre med sig. Den fordervede Smag er som Siælen 243 udi Verden, og det Hiul som driver alting: den er en Trøst udi Fattigdom, den befodrer all slags Arbeid, Handel og Næring, og foraarsager, at det eene Menneske kand leve med det andet, ja opliver et halvdødt Societet.

Videre, hvad befodrer meere Ægteskab og Afkoms Forplantelse end den foranderlige og fordervede Smag, som findes hos mange Mennesker. Hvis alle havde en fin og delicat Smag, vilde de grimme Møer stedse blive Møer, og hveranden Pige vilde med Jephtæ Dotter begræde sin Jomfrudom. Men, saasom een finder Behag udi en ung Pige, en anden derimod er for Antiqviteter, og vil have den som er gammel og noget ankommen; een vil have en kiøn, en anden en grim; een en sort, en anden en hvid; saa er der altiid god Debit paa Jomfruer og Enker, og ingen Mand haver Aarsag gandske at desperere om sine Døttres Promotion. Nu gaaer det som Ordsproget lyder:

Alt Mad bliver ædt; thi somme æde et og somme et andet;

Een vil have een, en anden en anden, derfor bliver alle

Møer manded'.

Hvor vilde vel Theodora med sin brakkede Næse have faaet en Mand, hvis Philander ikke havde haft en Africansk eller Hottentotisk Smag? ja hvor vilde din egen kiære Moder, der var ligesaa grim, som fattig, være bleven gift, hvis din Fader ej havde haft en saa unaturlig, ja (om jeg maa saa sige) en slig forbanded Smag? hvis det havde ikke været, vilde du ikke have været til in rerum natura: thi din Existentz er en Virkning af din Faders selsomme Gout.

Hvor man kaster Øjen, seer man herlige Virkninger af saadan depraveret og selsom Gout. Hvor mange Mennesker vilde ikke gaae uden Brød og uden Titel og Honneur, hvis de Societeter og Republiquer, som de leve udi, havde den rette Smag. Smagens Selsomhed redresserer fortreffeligen den Uheld, og hielper mangen Mand til Ære og Embede, som Naturen synes at have destineret til en Spinderok. Hvorledes vilde Theodorus have været bleven 244 Syndicus, Titus Raadsherre, Sejus Byefogd, hvis Staden ikke havde haft en

forderved Gout. Ja kiære Ven! forlad mig, at jeg taler saa dristig, hvorledes vilde du selv være bleven Borgemester, hvis den største Deel af Senatet, som voterede paa dig, havde haft en naturlig Smag? Holt derfor inde med din Klage, og lad af at ønske de Ting, hvormed Verden ikke er tient: thi at ønske alle Mennesker en god og naturlig Smag, er at ønske den halve Verdens Undergang.